

بررسی رابطه میان سرمایه اجتماعی و رضایتمندی زناشویی

محمدتقی ایمان^۱، زهرا یادعلی جمالویی^۲، محسن زهری^۳

چکیده

مطالعه حاضر با هدف بررسی رابطه میان سرمایه اجتماعی با رضایتمندی زناشویی زنان متاهل (مطالعه موردی: نجف آباد و فولادشهر) انجام گرفته است. در این مطالعه از دیدگاه چرخه زندگی خانوادگی به عنوان چارچوب نظری استفاده شد. این تحقیق با تکنیک پیمایشی انجام شد و حجم نمونه شامل ۷۵۷ نفر (۳۸۱ نفر در نجف آباد و ۳۷۶ نفر در فولادشهر) بود. نتایج تحقیق نشان داد که اغلب خانواده‌های ساکن نجف آباد و فولادشهر را زنان جوان تشکیل می‌دهند. اکثریت زنان متاهل این دو شهر دارای مدرک راهنمایی و دیپلم هستند. یافته‌ها نشان داد که بین سرمایه اجتماعی، سن، تحصیلات و طول مدت ازدواج زنان با میزان رضایتمندی

زناشویی آنان رابطه معنادار وجود دارد. همچنین زنان فولادشهری در کل از میزان رضایتمندی زناشویی بیشتری برخوردار بودند. نتایج حاصل از رگرسیون چندگانه نیز حاکی از آن بود که از یک طرف عواملی چون سن، تحصیلات، طول مدت ازدواج زنان و میزان سرمایه اجتماعی توانستند ۹ درصد ($R^2 = 0/9$) از تغییرات متغیر وابسته در نجف آباد را پیش‌بینی کنند. از طرف دیگر همین متغیرها ۱۲ درصد ($R^2 = 0/12$) رضایتمندی زناشویی در میان زنان فولادشهری را تبیین نمودند.

واژه‌های کلیدی: رضایتمندی زناشویی، سرمایه اجتماعی، شهر محل سکونت، زنان، خانواده.

۱- مقدمه

خانواده اصلی ترین هسته هر جامعه و کانون حفظ سلامت و بهداشت روانی افراد است و هیچ نهادی نمی‌تواند جایگزین آن شود. رضایتمندی زناشویی یکی از عوامل موثر در ثبات و پایداری خانواده‌ها و در عین حال بهداشت روانی همسران و فرزندان است. هنگامی که روابط میان زن و مرد در خانواده رضایت بخش باشد نوعی آرامش بر خانواده حاکم می‌گردد که موجب کارایی بهتر فرزندان و متعاقباً افزایش عملکرد بهتر خانواده در جامعه خواهد شد. (کوهن^۱ و همکاران، ۲۰۰۹؛ داکین^۲ و وامپلر^۳، ۲۰۰۸؛ شفیع، ۱۳۸۶؛ باتزر و کمپبل^۴، ۲۰۰۸ و هالیست^۵ و دیگران، ۲۰۰۷).

خانواده این واحد به ظاهر کوچک اجتماعی از ارکان عمده و از نهادهای اصلی هر جامعه به شمار می‌رود. شاید به همین دلیل است که هیچ جامعه‌شناسی نتوانسته خود را از توجه و علاقه به مطالعه خانواده برکنار نگه دارد (سیف، ۱۳۶۸: ۲۰-۲۵).

"خانواده یک نظام اجتماعی طبیعی است که دست کم سه نسل را در بر می‌گیرد. نحوه عمل آن-یعنی، روش‌های ایجاد اصول و قوانین، پیام‌رسانی و حل اختلاف سلیقه اعضا برای

1-Cohen et. al

2- Dakin

3- Wampler

4- Butzer&Campble

5- Hollist

رشد و تحول بهزیستی اعضای آن از تلویحات بی شماری برخوردار است. " (گلدنبرگ و گلدنبرگ، ۱۳۸۸: ۲۵).

عوامل مختلفی بر روی میزان رضایتمندی زناشویی زوجین موثر هستند، از جمله عوامل اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، روانشناختی و غیره که سنجش تاثیر تمامی این عوامل بر روی رضایتمندی زناشویی ممکن نیست و یا اگر امکان پذیر باشد کیفیت خوبی نخواهد داشت. همچنین بر اساس مطالعات و تحقیقات پیشین که در این زمینه صورت گرفت این نتیجه حاصل شد که اکثر پژوهش‌هایی که به بررسی مساله رضایتمندی زناشویی چه در داخل و چه در خارج از ایران پرداخته‌اند، عمدتاً بررسی عوامل روانشناختی را مد نظر قرار داده‌اند. این در حالی است که خانواده به مثابه نظامی روانی-اجتماعی است که مسائل مربوط به آن نیز باید با دیدگاهی روانشناختی و اجتماعی مورد تحلیل قرار گیرند. بنابراین این مساله برای بررسی پژوهش حاضر نکته ای کلیدی به حساب آمد و از منظر اجتماعی مساله رضایتمندی زناشویی مورد تحلیل قرار گرفت. یکی از عوامل اجتماعی تاثیر گذار بر کیفیت مسائل خانوادگی مساله سرمایه اجتماعی است.

۱-۱- بیان مساله تحقیق

مساله اصلی این پژوهش بررسی رابطه میان سرمایه اجتماعی و رضایتمندی زناشویی است. در رابطه با رضایتمندی زناشویی نظریه پردازان مختلف به ارائه تعاریفی پرداخته اند که در این قسمت به برخی از این تعاریف اشاره می‌شود. بحر^۱ و دیگران (۱۹۸۳) رضایتمندی زناشویی را چنین تعریف می‌کنند: "رضایتمندی زناشویی به معنی درجه‌ای است که همسران این امر را درک می‌کنند که شریک شان نیازها و تمایلاتشان را به چه میزان برآورده می‌کنند. " (پلگک^۲، ۲۰۰۸: ۳۸۸)

ساروخانی (۱۳۷۵) معتقد است که زناشویی کنشی ساده با مقصودی یگانه نیست؛ بلکه عملی است پیچیده با هدف‌های متعدد که این هدف‌ها مجموعاً یک کلیت را به وجود

1-Bahr

2- Peleg

می‌آورند. علاوه بر این کلیت هدف‌های دیگری نیز وجود دارد که می‌تواند در زناشویی ملحوظ گردد (سیف، ۱۳۶۸: ۷۶).

کاپلان و مادوکس^۱ (۲۰۰۲) بیان می‌کنند که "رضایتمندی زناشویی تجربه‌ای فردی در ازدواج است که می‌تواند تنها از طریق هر شخص در پاسخ به درجه خوشایندی زناشویی اش ارزیابی شود. آنان معتقدند که رضایتمندی زناشویی به انتظارات، نیازها و تمایلات اشخاص بستگی دارد. به عبارت دیگر، رضایتمندی زناشویی به درجه رضایتمندی میان یک زوج بر می‌گردد. این به معنای میزان رضایتی است که آنان در روابط شان احساس می‌کنند. این رضایتمندی می‌تواند از زاویه دید مرد نسبت به زن و یا برعکس در نظر گرفته شود. نهایتاً اینکه رضایتمندی زناشویی به معنای داشتن احساس خوب در ازدواج است" (کاپلان و مادوکس، ۲۰۰۲: ۱۶۴).

بوردیو^۲ سرمایه اجتماعی را مجموعه‌ای از منابع بالفعل و بالقوه‌ای می‌داند که حاصل تملک شبکه‌ای پایدار از روابط کم و بیش نهادینه شده از طریق آشنایی و شناخت متقابل است. او معتقد است سرمایه اجتماعی به منزله ابزار بازتولید فرهنگی عمل می‌کند و موفقیت‌های آموزشی نابرابر را توضیح می‌دهد.

مفهوم سرمایه اجتماعی بر منافع بالقوه پیوندهای اجتماعی احاطه دارد (مکمولین، ۲۰۰۴). همچنین فیلد (۲۰۰۳) اعتقاد دارد که هر چه مردم بیشتری را بشناسید و با آنان در بینش و نگاه مشترک باشید در سرمایه اجتماعی ثروتمندتر خواهید بود.

کلمن^۳ معتقد است که سرمایه اجتماعی یک پدیده درونی است که در روابط اجتماعی نمود پیدا می‌کند. فوکویاما^۴ بر این باور است که سرمایه اجتماعی مفهومی کاملاً اجتماعی است و از اعتماد و همکاری میان انسان‌ها ناشی می‌شود. تئوری سرمایه اجتماعی اشاره به توانایی‌های

1-kaplan& Maddux

2-Bourdiue

3-Coleman

4-Fukuyama

افراد در بدست آوردن سود حاصل از ساختارهای اجتماعی، شبکه‌ها و عضویت‌های آنان دارد (پوتنام^۱، ۲۰۰۰: ۹)

به بیان کلی، وجود گره‌های اجتماعی بر پایه اعتماد متقابل و هنجارهای مشترک، به ایجاد شبکه‌های اجتماعی منجر می‌شود. با تشکیل شبکه‌های اجتماعی، همکاری بین اعضا شبکه آسان شده و حمایت متقابل اعضای شبکه از یکدیگر شکل می‌گیرد و یا به عبارت دیگر مبادلات اجتماعی صورت می‌پذیرد. حمایت اعضا از یکدیگر با اعتماد به اینکه در آینده پاسخ مناسب و مستحق این حمایت را از طرف مقابل دریافت خواهند کرد، ذخیره اجتماعی را برای هر عضو به وجود می‌آورد که انباشت آن در فرد، در شبکه‌ها (میان افراد) و در جامعه (میان شبکه‌ها)، سرمایه اجتماعی را تشکیل می‌دهد (الوانی، ۱۳۸۹: ۳۵-۴۵).

این کار تحقیقی دربرگیرنده جامعه آماری زنان متأهل دو شهر نجف آباد و فولاد شهر در استان اصفهان است. علت این انتخاب تمایزات فرهنگی و جمعیت شناختی میان این دو شهر است. نجف آباد شهری در حال گذر از سنت به مدرنیته است که از یک طرف توانسته در این دوره انتقال همچنان بافت بومی و سنتی خود را تا حد زیادی حفظ کند و از طرف دیگر عناصری از مدرنیته را نیز درون فرهنگ خود بپذیرد. اما فولادشهر شهری مهاجر پذیر است که به دلیل وجود همین ویژگی، دارای فرهنگی یکپارچه و واحد نبوده و تنوع فرهنگ‌ها و اقوام مختلف در این شهر باعث بروز مسائل مختلف مثبت و منفی در زندگی ساکنان آن گردیده است. به همین علت بررسی تطبیقی رضایتمندی زناشویی در این دو شهر می‌تواند گویای تاثیر بافت فرهنگی و بومی و نیز مساله مهاجرت بر جنبه‌های مختلف زندگی ساکنان این دو شهر و از آن جمله رضایتمندی زناشویی باشد.

۱-۲- ضرورت و اهمیت تحقیق

انسجام خانواده و روابط سازگار و رضایتمندی میان زوجین در خانواده یکی از عوامل استحکام و بقای واحد خانواده محسوب می‌شود. بنابراین ضرورت توجه به میزان رضایتمندی

زناشویی زوجین و عوامل تاثیر گذار بر این امر عاملی مهم جهت سلامت و بقای خانواده و تدوام آن میباشد. شناسایی عوامل موثر بر رضایتمندی زناشویی و تلاش در جهت ارتقای میزان این رضایتمندی به لحاظ نظری و عملی موجب بهبود کیفیت و کارآیی واحد خانواده بطور خاص و ساختار جامعه بطور عام می شود. با توجه به نیاز جامعه به حفظ سلامتی واحد خانواده، لزوم توجه به مسائل و مشکلات خانواده امری ضروری است. یافتن میزان تاثیر سرمایه اجتماعی بر میزان رضایتمندی زناشویی زنان متأهل هدف پژوهش حاضر است.

۱-۳-اهداف تحقیق

هدف کلی این مقاله بررسی عوامل موثر بر میزان رضایتمندی زناشویی در زنان متأهل نجف آباد و فولادشهر است. اهداف جزئی نیز عبارتند از:

- ۱- تعیین میزان رضایتمندی زناشویی.
- ۲- بررسی عوامل اجتماعی (میزان تحصیلات، سن و ...) مرتبط با رضایتمندی زناشویی.
- ۳- بررسی میزان تاثیر سرمایه اجتماعی بر رضایتمندی زناشویی.

آمارها نشانگر بالاتر بودن میزان مهاجرپذیری فولادشهر نسبت به نجف آباد است. بر طبق نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۸۵ میزان جمعیت کل مهاجر به نجف آباد برابر با ۴۴۴۰۱ نفر بوده در حالیکه این میزان برای شهر فولادشهر برابر با ۴۴۸۰۳ نفر است و این در حالی است که نجف آباد یک شهرستان نسبتاً بزرگ است که جمعیت کل آن برابر با ۲۸۲۴۳۰ نفر بوده که نشان می دهد این میزان مهاجرپذیری نسبت به جمعیت آن میزان زیادی نیست، اما فولادشهر خود بخشی از شهرستان لنجان است که کل جمعیت آن برابر با ۵۵۴۹۶ است، لذا این میزان مهاجرپذیری برای فولادشهر میزان بسیار بالایی است. بنابراین بیش از دو سوم جمعیت فولادشهر را مهاجران تشکیل می دهند، در حالی که این میزان برای نجف آباد تقریباً برابر با یک پنجم جمعیت آن است.

بسیاری از تحقیقات داخلی به تاثیر سرمایه اجتماعی بر روابط خانوادگی اشاره دارند.

(رئسی، ۱۳۸۸؛ نرهای، ۱۳۸۹؛ پورنعمت، ۱۳۸۵؛ معافی: ۱۳۸۶؛ مرادی: ۱۳۸۵).

محققان خارجی نیز در آثار خود به نقش سرمایه اجتماعی بر روابط خانوادگی اشاره کرده‌اند (بارن: ۲۰۰۳؛ فیلد: ۲۰۰۳؛ فوکویاما: ۱۹۹۹؛ بتجارگال: ۲۰۰۷؛ بل: ۲۰۰۲؛ داویدسون: ۲۰۰۳؛ دهارت: ۲۰۰۸؛ مینوت^۱: ۲۰۰۸).

۲- چارچوب نظری تحقیق

نحوه نگرش به خانواده بر دو نوع تجزیه و تحلیل جامعه‌شناسانه کلان و خرد منطبق است. در سالهای اخیر پژوهشگران سعی کرده‌اند بررسی خانواده را جزو بررسی‌های منظم جامعه‌شناسی منظور نمایند. (سیف، ۱۳۶۸: ۶۵).

جامعه‌شناسان در سطح جامعه‌شناسی خرد در زمینه خانواده کار کرده‌اند. نظریه‌هایی که در اینجا مطرح می‌شوند عموماً مربوط به ویژگی‌های ساختاری خانواده هسته‌ای است. از جمله جامعه‌شناسانی که در این زمینه نظریه پردازی کرده‌اند می‌توان به اسکانزونی، انگلس، بات، بک گرنسهایم، پارسونز، تافلر، دووال و هیل، کالینز، کونینگ، گافمن و اشاره کرد که در زیل به مرور برخی از نظریه‌های این نظریه پردازان می‌پردازیم. در پایان از نظریه بات به عنوان نظریه اصلی استفاده شده است.

۲-۱- اسکانزونی^۲

اسکانزونی (۱۹۷۲) از جمله نظریه پردازانی است که در مکتب تضاد در زمینه کشمکش و تعارض بین همسران و به تبع آن انحلال در رابطه کار کرده است. اسکانزونی همچنین این بحث زیمبل (۱۹۰۴) را که تعارض ممکن است باعث یگانگی و همبستگی باشد را قبول کرده است. او از دو نوع تعارض (کشمکش) صحبت می‌کند: ۱- کشمکش و تعارض اصلی در قوانین بازی و ۲- کشمکشی که اساسی و بنیادی نیست و دلیلش ناشی از خستگی از قوانین بازی است. اسکانزونی سپس مطابق این دو نوع تعارض نقش‌های اصلی خانواده را به عنوان یک بازی بین زوج‌ها شرح می‌دهد. (کلاین و وایت، ۲۰۰۲: ۳۸)

1 -Minutte

2 -Askanzuny

اسکانزونی به نقش‌ها و هنجارهای خانواده به عنوان حاکم بودن یک مبادله بین وظایف موثر و سودمند شوهر به منظور بیان حقوق و همچنین وظایف بیانی زن برای رسیدن به حقوق موثر و سودمند توجه می‌کند. به شکل متقابل و دوسویه ای حقوق شوهر وظیفه زن است و حقوق زن وظیفه شوهر است. به عقیده اسکانزونی مطابق تقسیم نقش سنتی در خانواده شوهر وظایف مفید و سودمندی به عنوان یک نان آور در خانواده دارد و زن وظایف زیبایی و بیانی مثل کاستن از تنش و استرس از خانواده مراقبت از بچه‌ها و سرویس دهی رابطه جنسی خوب برای همسر را داراست. زن حق دارد که از شوهر خود انتظار داشته باشد که نیازهای مادی خانواده را فراهم کند و شوهر نیز حق دارد که از همسر خود انتظار برآورده شدن نیازهای عاطفی و جنسی را داشته باشد. مطابق با دو نوع مدل تعارض و کشمکش اسکانزونی کشمکش غیر بنیادی ممکن است بر سر تربیت بچه‌ها، مسائل اقتصادی و ... اتفاق بیفتند. اما چنین تعارض و کشمکشی بین همسران تغییری در نقش‌های اصلی سنتی آن‌ها ایجاد نمی‌کند. به علاوه اسکانزونی به تبعیت از زیمل معتقد است این تعارض غیر بنیادی ممکن است در خانواده میزان ثبات و پایداری ازدواج و استحکام خانواده را بالا برده و باعث ایجاد رشد و تغییرات مناسب شود. اما تعارضات بنیادی بین همسران نقش‌های اصلی آن‌ها را به چالش می‌کشد. به عقیده اسکانزونی اگر یکی از همسران در برآوردن انتظارات طرف مقابل و انجام وظایف خود کوتاهی و قصور کند مثل کوتاهی در فراهم کردن نیازهای مادی زندگی از طرف شوهر یا نیازهای جنسی از طرف زن آغاز ایجاد احساسات نابرابری در ازدواج است. اما منابع خارج از حیطه خانواده مثل افزایش منابع در دسترس زنان چون بالارفتن تحصیلات و یافتن شغل زنان درصدد بر خواهند آمد تا نقش‌های اصلی و بنیادی خود را مورد تجدید نظر قرار دهند. به عقیده اسکانزونی تغییر در نقش‌های اساسی همسران دلیل ایجاد تعارض و کشمکش در خانواده است، چراکه میزان قدرت در خانواده را نیز جابجا می‌کند (کلاین و وایت، ۲۰۰۲: ۳۹).

۲-۲- بات^۱

بات به روابط اجتماعی خانواده توجه کرد و مشخص کرد روابط اجتماعی کلیه خانواده‌ها با جامعه حالت شبکه دارد یعنی هر خانواده با تعدادی از افراد جامعه در تماس است، اما شبکه روابط بعضی از خانواده‌ها شبکه متصل است یعنی افرادی که خانواده با آن‌ها معاشرت دارند با یکدیگر نیز معاشر دوست و آشنا هستند و شبکه روابط بعضی دیگر از خانواده‌ها شبکه پراکنده است. وی چنین نتیجه گرفت که چگونگی تقسیم نقش‌های خانوادگی به نوع شبکه اجتماعی خانواده بستگی دارد. خانواده‌هایی که تقسیم نقش آن‌ها سستی است شبکه روابط اجتماعی آن‌ها متصل است. یعنی دوستان آشنایان و همسایگان این خانواده یکدیگر را می‌شناسند و بدون ارتباط با خانواده مورد نظر با یکدیگر روابط اجتماعی دارند. اما زن و شوهری که به صورت مشارکتی با یکدیگر زندگی می‌کنند دارای شبکه اجتماعی پراکنده هستند یعنی دوستان و آشنایان آن‌ها یکدیگر را چندان نمی‌شناسند. وی این فرضیه را مطرح کرد که درجه جدایی مربوط به نقش‌های زن و شوهر مستقیماً به تبعیت از اندازه متصلانه بودن شبکه اجتماعی خانواده تفاوت می‌کند. در صورتی که زن و شوهر هر یک به شبکه متراکم تعلق داشته باشند و پس از ازدواج نیز این شبکه‌ها حفظ گردند ازدواج آن دو به این روابط اضافه می‌شود. و زوج‌ها به طرف فعالیت‌ها و افراد بیرون از منزل کشیده می‌شوند زیرا هر یک از زوج‌ها تعداد کافی آشنایان و دوستانی دارند که می‌توانند در خارج از خانواده به آن‌ها کمک کنند (کلاین و وایت، ۲۰۰۲: ۳۹).

۲-۳- بک گرنسهایم^۲

او با اشاره به نظریه‌های کارکرد گرایان که در آن تقسیم نقش میان زن و مرد به صورت مرد شاغل زن خانه دار است می‌گوید در الگوی ایده آل خانواده کارکرد گرایان کلیه اعضا خانواده حداقل توقع را از پدر-شوهر دارند و سعی در فراهم کردن آسایش و رفاه و به نوعی محافظت او در برابر مشکلات جهان خارج دارند تا پدر-شوهر از مشکلات اجتماعی فارغ

1-Bott

2-Beck-Gernsheim

گشته و در محیط خانواده امکان شکوفایی و ثبات شخصیت خود را به دست آورد. از دید گرنسهایم این ترکیب اصلاً خانواده نیست بلکه نوع خاصی از زندگی مجردی است. این مدل زندگی مرد مجردی است که زن و فرزند هم دارد. تمام کوشش زن خانه دار صرف دور نگهداشتن شوهر از مشکلات و ناراحتی‌های روزمره خانوادگی می‌شود در عین حال سعی می‌کند مشکلات شغلی شوهرش را نیز بشناسد و خودش را با آن‌ها وفق دهد. گرنسهایم این سوال را مطرح می‌کند که آیا واقعا این نوع خانواده قسمتی از زندگی جمعی انسان است یا پدیده‌ای جدید است که برای ارائه خدمات به مرد بوجود آمده است. او معتقد است که پدیده زن خانه دار-مادر اختراع قرن بیستم است که قدمتی کمی بیشتر از ۱۵۰ سال دارد (اعزازی، ۱۳۷۶: ۸۴).

۲-۴-۲- دووال و هیل^۱

نظریه دووال و هیل دیدگاه چرخه زندگی خانوادگی نام دارد. بر طبق این دیدگاه روابط خانوادگی به مرور زمان پیچیده تر می‌شوند و این درحالی است که خانواده‌ها نیازها و تمایلات مختلفی در مراحل مختلف چرخه زندگی دارند. در سال‌های اولیه (قبل از پدر و مادر شدن) شادی بالایی وجود دارد، که در اواسط سال‌های ازدواج (سال‌های پدر و مادر شدن) این امر کاهش می‌یابد و در سال‌های آخر (پس از پدر و مادر شدن) باز افزایش می‌یابد. داشتن بچه به کاهش میزان رضایتمندی زناشویی در سال‌های اولیه منجر می‌شود، درحالی‌که وقتی بار کار سخت کاهش یابد و مسئولیت‌های والدینی کمتر شوند این دو باعث افزایش رضایتمندی زناشویی در سال‌های پایانی ازدواج می‌شوند (پلگک، ۲۰۰۸: ۱۱).

۲-۵- شلسکی^۲

هلموت شلسکی نیز یکی دیگر از جامعه‌شناسانی است که در مورد خانواده بحث کرده است. وی نظریه خود را در سال‌های پس از جنگ جهانی دوم تحت تاثیر شرایط اجتماعی -

1-Duvall & Hill

2-Shelskey

اقتصادی خاص دوران پس از جنگ مطرح کرد. وی خانواده را به عنوان یک نهاد اجتماعی و به منزله تنها باقیمانده ثبات اجتماعی معرفی می‌کند. نظریه شلسکی در مورد خانواده به نوعی مطرح کننده گریز از جامعه و رو آوردن به خانواده است. نظریه او هر نوع پیوند میان خانواده و حوزه‌های مختلف اجتماعی را - حتی مانند مدرسه - بی ارزش می‌شمارد هر چند که در واقعیت در اثر وجود چنین پیوندهایی میان افراد شکل اجتماعی صورت می‌گیرد، اما شلسکی اعتقاد دارد که در جامعه تنها ابر ساخت‌های دیوانسالاری در حوزه زندگی جمعی موثر هستند و افراد دارای هیچ گونه نقشی نیستند. بنابراین انسان عامل فعال تاریخ نبوده است (اعزازی، ۱۳۷۶: ۵۵).

شلسکی معتقد است که جامعه خانواده را اسامی می‌کند و حتی برخی از فعالیت‌ها را که در جهت از میان بردن سلطه و نابرابری در خانواده صورت گرفته را عاملی مخل می‌داند. زیرا معتقد است که مشکلات زناشویی که قبلاً به نظر زن‌ها طبیعی جلوه می‌کرد امروزه زنان را به این فکر انداخته که آیا ازدواج آنها نمی‌تواند شکلی غیر از آنچه که امروز دارد داشته باشد. نتایج چنین بررسی‌هایی بیشتر در برهم زدن نظم و ثبات خانواده نقش دارند و این خلاف دید شلسکی است که معتقد است هر چند که در درون خانواده احتمال ظلم و ستم وجود دارد، اما کلیه مساعی باید صرف ثبات این نهاد گردد (اعزازی، ۱۳۷۶: ۵۶).

۲-۶- کالینز^۱

کالینز تعارض و تضاد خانوادگی را مجموعه‌ای از دعوا، کشمکش، ستیز و احساس نارضایتی می‌داند که در حد شدید آن به خشونت خانوادگی منجر می‌شود. او چندین منبع را برای تعارض خانوادگی در نظر می‌گیرد؛ دگرگونی قدرت در روابط، موقعیت‌های استرس‌زا و نقش‌های سلطه آمیز. به عقیده کالینز اشخاصی که خود را صاحب قدرت می‌دانند این اجازه را به خود می‌دهند تا دیگران را که فاقد قدرت هستند، تحت کنترل خود در آورند و اشخاص فاقد قدرت اگر در زمینه جایگاه شان آگاهی نداشته باشند به صورت منفعل رفتار می‌کنند. به

عقیده کالینز مردان در خانواده بیشترین منابع قدرت را در اختیار دارند و امروزه زنان حرکت کردند تا این نابرابری قدرت در خانواده را تغییر دهند و این دلیل مهمی برای ایجاد تعارض در خانواده می‌شود. بالارفتن سطح تحصیلات زنان و دستیابی آنان به شغل از عوامل مهمی است که زنان را در مسیر ایجاد تعادل قدرت در روابط می‌اندازد. کالینز معتقد است زمانی که بیشترین منابع قدرت در دست مردان است تعارض در خانواده کمتر شده چرا که زنان هم موقعیت منفعل شان را می‌پذیرند. اما همین که منابع قدرت در دست زنان افزایش پیدا می‌کند تعارضات هم بالا می‌رود، چرا که زنان رفتار مردان را به چالش می‌کشند (ریترز، ۱۳۷۴: ۱۵۰-۱۶۰).

۲-۷- کونینگ

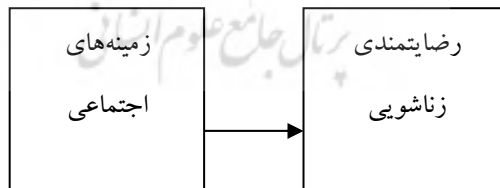
کونینگ^۱ معتقد است که بر طبق جامعه‌شناسی کلان و جامعه‌شناسی خرد دو نوع بررسی از پدیده خانواده ضروری است. اول نگرش به خانواده در ارتباط با کل جامعه با در نظر گرفتن مناسبات کلی جامعه و هم چنین بررسی رابطه نظام خانواده با پاره نظام‌های دیگر. دوم نگرش به خانواده به عنوان نظامی خاص؛ یعنی گروه کوچک با ساختار و کارکرد خاص خود. در این دیدگاه خانواده به عنوان یک گروه کوچک اجتماعی بررسی می‌شود. این گروه اجتماعی ویژگی‌های خاصی دارد که متفاوت از سایر گروه‌ها است. کونینگ از خانواده به عنوان گروهی خاص نام می‌برد که اعضای آن با احساسات شدید با یکدیگر در ارتباط هستند. به این ترتیب وی بر مهمترین خصلت گروه خانواده؛ یعنی رویارویی روابط و صمیمیت تاکید می‌کند. از نظر کونینگ صمیمیت مشخصه اساسی و غیر قابل تفکیک خانواده است و همین صفت آن را از سایر گروه‌های اجتماعی متمایز می‌سازد (اعزازی، ۱۳۷۶: ۸۵).

۲-۸- نای^۱

مطابق اصول اساسی این نظریه انسان‌ها همواره در زندگی خود با دیگران در ارتباط متقابل هستند و سعی می‌کنند که در این ارتباط برای خود نفعی به دست آورند. هرگونه ارتباط با دیگران در حکم نوعی مبادله است. طبق اصل عدالت تعامل زمانی حفظ می‌شود که رابطه پاداش‌ها و هزینه‌های طرفین برابر باشد. در واقع فرد آنچه را که برای یک رابطه هزینه می‌کند و آنچه را که از آن بدست می‌آورد با یکدیگر مقایسه می‌کند. بدین ترتیب از دیدگاه این نظریه روابط بین زن و شوهر هم یک نوع مبادله محسوب می‌شود که از ابتدای زندگی شروع می‌شود. اگر حقوق متقابل آن‌ها را به عنوان پاداش و هزینه تلقی کنیم زندگی آن‌ها بر مدار مبادله متقابل جریان می‌یابد. از طرف دیگر عدم برابری هزینه و پاداش برای زوجین به احساس بی‌عدالتی و نابرابری در مبادله منجر می‌گردد و در نهایت به گسست روابط متقابل زوجین منجر می‌شود. برای مثال زمانی که هر یک از زوجین هزینه‌های یک رابطه را بیشتر از منافع آن ارزیابی نماید این نظریه پیش‌بینی می‌کند که این شخص به رابطه مذکور خاتمه خواهد داد (به نقل از ریاحی، ۱۳۸۶: ۴۵-۵۰).

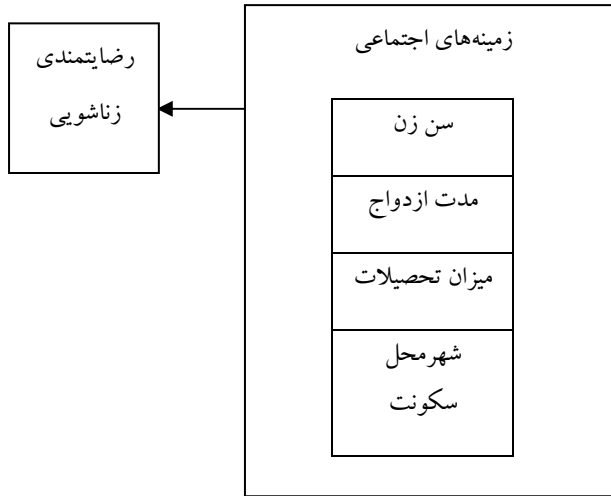
شکل شماره ۱-: مدل مفهومی تحقیق

مدل مفهومی تحقیق با توجه به نظریه بات انتخاب شده و نشان می‌دهد چه عواملی با رضایتمندی زناشویی مرتبط هستند.

شکل شماره ۲: مدل تجربی تحقیق

در این بخش مفاهیم به کار گرفته شده در نظریه مورد نظر با توجه به بستر تحقیق عملیاتی می‌شود.

۳- فرضیات تحقیق

- ۱- بین شهر محل سکونت زنان و میزان رضایتمندی شان رابطه معنادار وجود دارد.
- ۲- بین سن و میزان رضایتمندی زناشویی زنان رابطه معنادار وجود دارد.
- ۳- بین مدت ازدواج و میزان رضایتمندی زناشویی زنان رابطه معنادار وجود دارد.
- ۴- بین میزان تحصیلات و میزان رضایتمندی زناشویی زنان رابطه معنادار وجود دارد.
- ۵- بین میزان سرمایه اجتماعی و میزان رضایتمندی زناشویی زنان رابطه معنادار وجود دارد.

۴- روش تحقیق

روش مورد استفاده در این تحقیق روش کمی و با استفاده از تکنیک پیمایش است. از لحاظ نوع برخورد با مساله مورد بررسی و ورود به آن رویکرد میدانی است. جمع آوری اطلاعات این تحقیق از طریق مراجعه مستقیم پژوهشگر به پاسخگویان و ارایه پرسشنامه به آنها صورت گرفته است. پرسشنامه این تحقیق شامل دو بخش است. بخش اول به متغیرهای زمینه ای همچون سن، میزان تحصیلات و ... اختصاص یافته. بخش دوم شامل تعدادی سوال‌های طراحی شده باز و بسته توسط محقق و نیز دو طیف با نام‌های شاخص زناشویی لی LMI¹

برای سنجش رضایتمندی زناشویی و طیف سرمایه اجتماعی است. هر دو این طیف‌ها با استفاده از مقیاس لیکرت سنجیده شده‌اند. پرسشنامه زناشویی لی از ۵ زیر مقیاس تشکیل می‌شود که شامل: همدلی، رضایتمندی جنسی، انجام کارها با همدیگر، عاطفه و ارتباط است که شامل ۲۷ گویه به صورت طیف لیکرت از کاملاً موافقم تا کاملاً مخالفم می‌شد. این ابزار سنجش قبلاً در پژوهش لی (۱۹۹۹) استفاده شده اعتبار آن مورد تایید قرار گرفته بود، همچنین قبل از اجرا آن را در اختیار چندین نفر از افراد صاحب نظر قرار داده و مورد تایید واقع شد.

جامعه آماری در این پژوهش شامل کلیه زنان متأهل ساکن دو شهر فولادشهر و نجف آباد در استان اصفهان است که حداقل ۳ سال از زندگی مشترک آنان گذشته باشد. در این پژوهش هر یک از زنان متأهل ساکن شهرهای نجف آباد و فولادشهر که حداقل ۳ سال مدت ازدواج شان بوده واحد تحلیل آماری در جامعه مورد بررسی محسوب می‌شوند. پرسشنامه این تحقیق در سطح شهرهای نجف آباد و فولادشهر در استان اصفهان در تابستان سال ۱۳۸۹ توزیع و داده‌های مورد نیاز از این طریق جمع آوری شده است.

در این تحقیق با استفاده از فرمول‌های برآورد حجم نمونه، تعداد مشخصی از زنان متأهل انتخاب و مورد مطالعه قرار گرفتند. در اینجا از فرمول کوکران استفاده شد که با توجه به حجم نمونه در سطح معناداری ۹۵٪ و خطای نمونه گیری ۵٪ برای فولادشهر ۳۷۶ نفر و برای نجف آباد ۳۸۱ نفر بدست آمد. در مجموع حجم نمونه دو شهر برابر با ۷۵۷ نفر تخمین زده شد. در این تحقیق روش نمونه گیری جهت دستیابی به نمونه پژوهشی معرف نمونه گیری سهمیه‌ای و تصادفی بود. به این صورت که ابتدا متناسب با جمعیت خانوارهای هر منطقه از دو شهر سهمیه‌ای به هر منطقه اختصاص داده شد و سپس در درون هر منطقه به شکل تصادفی ساده افراد نمونه توسط پرسشگران انتخاب شدند.

جهت سنجش اعتبار سوالات پرسشنامه در تحقیق حاضر آن را به تعدادی از اساتید از جمله اساتید جامعه‌شناسی ارائه کرده و نظرات آنان در این مورد اعمال شد. در برخی سوالات بر حسب ضرورت تغییراتی صورت گرفت. جهت ترجمه طیف زناشویی لی این طیف را به چند نفر مترجم ماهر داده و پس از ترجمه دقیق آنان به اساتید محترم ارائه شد تا مورد بازبینی نهایی قرار گیرد.

به منظور سنجش سازگاری درونی گویه‌ها از آلفای کرونباخ استفاده شد. هر اندازه مقدار ضریب آلفا به یک نزدیک تر باشد حاکی از آن است که گویه‌ها انسجام درونی بیشتری با هم دارند. پس از سنجش پایایی مفاهیم مورد نظر مقادیر برای آلفای کرونباخ بدست آمد که در جدول زیر به همگی ارائه شده اند و نشانه انسجام درونی مناسب برای سوالات پرسشنامه هستند.

جدول میزان آلفای کرونباخ (پایایی) گویه‌های هر طیف

سازه	تعداد گویه	آلفای کرونباخ
شاخص زناشویی لی	۲۷	۰/۸۴
سرمایه اجتماعی	۱۰	۰/۶۵

داده‌ها بر اساس نرم افزار spss در دو بخش مورد بررسی قرار گرفتند:
- بخش آمار توصیفی: اطلاعات توصیفی از داده‌ها به صورت جداول و نمودارهای فراوانی ارائه می‌شود.

- بخش آمار استنباطی: در این بخش به تحلیل پیشرفته داده‌ها با استفاده از تکنیک‌های آماری پرداخته می‌شود و برای تعیین اثر متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته (میزان رضایتمندی زناشویی) از آزمون‌های مختلف و متناسب با کیفیت متغیرها استفاده خواهد شد.
رضایتمندی زناشویی متغیر وابسته تحقیق است. منظور از رضایتمندی زناشویی وجود رابطه‌ای دوستانه و مملو از تفاهم میان زن و شوهر است. رضایتمندی زناشویی یک متغیر در سطح سنجش فاصله‌ای است که به وسیله ۲۷ گویه شاخص زناشویی لیسنجیده شده است. متغیرهای مستقل نیز شامل: سن، مدت ازدواج، تحصیلات، سرمایه اجتماعی و شهر محل سکونت هستند.

سن عبارت است از فاصله بین زمان تاریخ تولد فرد و زمان تاریخ سرشماری (مرکز آمار ایران، ۱۳۸۸). این متغیر در سطح سنجش فاصله‌ای قرار دارد.

- مدت ازدواج: منظور تعداد سال‌هایی که از زندگی مشترک زوجین با یکدیگر می‌گذرد. سنوات زندگی مشترک یک متغیر در سطح سنجش فاصله‌ای است.

-میزان تحصیلات:مقطعی از تحصیل رسمی است که فرد از آن فارغ التحصیل شده و یا در حال تحصیل است. تقسیم بندی تحصیلات به بیسواد، ابتدایی، راهنمایی، متوسطه، دیپلم، فوق دیپلم، لیسانس، فوق لیسانس و دکتری است. سطح سنجش این متغیر ترتیبی است.

- سرمایه اجتماعی: مفهوم سرمایه اجتماعی در طی دهه ۹۰ میلادی به سمت مفاهیم سرمایه انسانی و مالی پیش رفت. براساس نظر بوردیو سرمایه اجتماعی یک امتیاز فردی یا گروهی است، که از دسترسی به یک شبکه بادوام از روابط نهادی (کم یا زیاد) حاصل آمده است. از طرفی، کلمن عقیده دارد که این مفهوم در رابطه میان افراد جای گرفته است و شامل وظایف و انتظارات و شبکه‌های ارتباطی و هنجارهای اجتماعی آن‌ها می‌شود. برای مثال می‌توان به گرایش‌های بی اعتماد و سراسر اعتماد و یا اعتماد به خانواده در مقابل اعتماد به اجتماع اشاره کرد. سرمایه اجتماعی متنوع ترین نوع سرمایه است.

-شهر محل سکونت: منظور شهری است که فرد پس از ازدواج در آن ساکن شده است.

۵- تحلیل داده‌ها

در این پژوهش با استفاده از داده‌های موجود به سوالات تحقیق که بر اساس مقایسه شاخص‌های رضایتمندی زناشویی و سرمایه اجتماعی در میان زنان متأهل دو شهر نجف آباد و فولادشهر مطرح گردید، پاسخ داده شده است. نتایج در دو بخش آمار توصیفی و استنباطی ارائه می‌گردد.

در بخش آمار توصیفی چنین نتایجی حاصل گردید که اکثر زنان در رده‌های سنی جوان و میانسال قرار داشتند. میانگین مدت ازدواج زنان در حدود چهارده سال بود. زنان فولادشهری به طور کلی از میزان رضایتمندی بیشتری برخوردار بودند. از نظر میزان سرمایه اجتماعی هم زنان پاسخگو در حد متوسط قرار داشتند. درصد رضایتمندی زناشویی زنان به تفکیک شهر محل سکونت در جدول شماره ۱ نشان داده شده است.

جدول شماره ۱- توزیع فراوانی میزان رضایتمندی زناشویی کل پاسخگویان بر حسب شهر محل سکونت

شهر		نجف آباد		فولادشهر		کل	
رضایتمندی زناشویی		کم	متوسط	کم	متوسط	کم	متوسط
۵۳	۱۳/۹	۵۷	۱۵/۲	۱۱۰	۱۴/۵	۶۶	۱۷/۴
۲۶۲	۶۸/۸	۲۳۴	۶۲/۲	۴۹۶	۶۵/۵	۰/۲۱	۱۵۱

میانگین: ۹۵/۳۱ حداقل: ۳۱ حداکثر: ۱۳۵ اما در بخش دوم یعنی آزمون فرضیات این نتایج به دست آمد.

۱- بین شهر محل سکونت زنان و میزان رضایتمندی شان رابطه معناداری وجود دارد. همانگونه که در جدول ۲ ملاحظه می گردد فرضیه وجود رابطه بین شهر محل سکونت پاسخگویان و میزان رضایتمندی زناشویی آنان در سطح ۹۵ درصد اطمینان تایید می شود. میانگین میزان رضایتمندی زناشویی کل در بین زنان ساکن فولادشهر بیشتر از زنان ساکن نجف آباد است.

جدول شماره ۲- آزمون رابطه میان شهر محل سکونت پاسخگویان با میزان رضایتمندی زناشویی آنان

متغیر وابسته	شهر	فراوانی	میانگین	t	سطح معناداری
رضایتمندی زناشویی (کل)	نجف آباد	۳۸۱	۹۴/۷۴	-۰/۷۳۹	۰/۰۲
	فولادشهر	۳۷۶	۹۵/۷۸		

۲- بین سن و میزان رضایتمندی زناشویی زنان رابطه معناداری وجود دارد. با توجه به ضریب پیرسون در جدول شماره ۳ که برابر با ۰/۲۵۱- در نجف آباد، ۰/۳۰۹- در فولادشهر و ۰/۲۸۳- در کل است متغیر سن پاسخگویان با میزان رضایتمندی زناشویی آنان

رابطه دارد. منفی بودن این ضریب به معنای وجود رابطه معکوس میان این دو متغیر است؛ یعنی با افزایش سن زنان میزان رضایتمندی زناشویی آنان کاهش می‌یابد. این رابطه حداقل در سطح ۹۵ درصد اطمینان معنادار است.

جدول شماره ۳- ضریب همبستگی پیرسون بین سن زنان و میزان رضایتمندی زناشویی آنان

سطح معنی داری	ضریب پیرسون	متغیر مستقل	سن
۰/۰۰۰	-۰/۲۵۱	نجف آباد	
۰/۰۰۰	-۰/۳۰۹	فولادشهر	
۰/۰۰۰	-۰/۲۸۳	کل	

۳- بین مدت ازدواج و میزان رضایتمندی زناشویی زنان رابطه معناداری وجود دارد. با توجه به ضریب همبستگی پیرسون در جدول شماره ۴ که در شهرهای نجف آباد، فولادشهر و در کل برابر با ۰/۲۵۶، -۰/۳۲۱ و -۰/۲۸۹ است و نیز سطح معناداری ۰/۰۰۰ رابطه میان مدت ازدواج و میزان رضایتمندی زناشویی حداقل در سطح ۹۵ درصد اطمینان معنادار است. ضریب همبستگی پیرسون منفی است، یعنی هر چه مدت ازدواج افزایش یابد میزان رضایتمندی زناشویی زنان کاهش می‌یابد.

جدول شماره ۴- ضریب همبستگی پیرسون بین مدت ازدواج و میزان رضایتمندی زناشویی پاسخگویان

سطح معنی داری	ضریب پیرسون	متغیر مستقل	مدت ازدواج
۰/۰۰۰	-۰/۲۵۶	نجف آباد	
۰/۰۰۰	-۰/۳۲۱	فولادشهر	
۰/۰۰۰	-۰/۲۸۹	کل	

۴- بین تحصیلات و میزان رضایتمندی زناشویی زنان رابطه معناداری وجود دارد. جدول ۵، میزان ضریب همبستگی بین تحصیلات پاسخگویان و میزان رضایتمندی زناشویی آنان را نشان می‌دهد. میزان همبستگی متغیر مستقل تحصیلات با متغیر وابسته رضایتمندی

زناشویی در نجف آباد، فولادشهر و در کل به ترتیب برابر با ۰/۱۱۰، ۰/۲۵۸ و ۰/۱۸۳ می باشد، علامت مثبت این ضریب بیانگر رابطه مستقیم میان این دو متغیر است. یعنی با افزایش تحصیلات زنان میزان رضایتمندی زناشویی آنان نیز افزایش می یابد. این فرضیه حداقل در سطح ۹۵ درصد اطمینان تایید می شود. پژوهشدا کلینو و امپلر (۲۰۰۸)، مجیدی، پروینیان (۱۳۸۳) و عبداللهزاده (۱۳۸۲) نیز موید این مطلب است.

جدول شماره ۵- ضریب همبستگی پیرسون بین میزان تحصیلات پاسخگویان و

میزان رضایتمندی زناشویی

متغیر مستقل	ضریب پیرسون	سطح معنی داری
نجف آباد	۰/۱۱۰	۰/۰۰۰
فولادشهر	۰/۲۵۸	۰/۰۰۰
کل	۰/۱۸۳	۰/۰۰۰

۵- بین میزان سرمایه اجتماعی و میزان رضایتمندی زناشویی زنان رابطه معناداری وجود دارد.

ارتباط میان این دو متغیر در سطح ۹۵ درصد اطمینان معنادار است. رابطه میان آنها نیز مستقیم است. این فرضیه در پژوهش مینوت و همکارانش (۲۰۰۸) نیز تایید شده بود.

جدول شماره ۶- ضریب همبستگی پیرسون بین میزان سرمایه اجتماعی پاسخگویان و

میزان رضایتمندی زناشویی آنان

متغیر	ضریب همبستگی پیرسون	سطح معنی داری
میزان سرمایه اجتماعی	۰/۰۸۳	۰/۰۲۲

۶- میزان تبیین شدن رضایتمندی زناشویی در دو شهر نجف آباد و فولادشهر آزمون رگرسیون چند گانه به صورت مجزا برای هریک از شهرها گرفته شد. جدول شماره ۷ را به تحلیل چند متغیره گام به گام برای پیش بینی متغیر وابسته میزان رضایتمندی

زناشویی (کل) در شهر نجف آباد اختصاص می‌دهیم. در شهر نجف آباد ۴ متغیر سرمایه اجتماعی، مدت ازدواج، تحصیلات و سن زنان توانسته اند ۹ درصد از تغییرات متغیر وابسته رضایتمندی زناشویی (کل) را تبیین نمایند. میزان منفی بتا در متغیرهای تعداد فرزندان، مدت ازدواج و سن زن نشانگر تاثیر معکوس این متغیر بر میزان رضایتمندی زناشویی است.

جدول شماره ۷- تحلیل چند متغیره گام به گام برای پیش بینی متغیر وابسته میزان رضایتمندی زناشویی (کل) در شهر نجف آباد

گام	متغیر مستقل	R	R ²	F	Beta	سطح معنی داری
۱	سرمایه اجتماعی	۳۱/۴	۰/۰۹		۰/۱	۰/۰۱
۳	تحصیلات	۰/۲۷	۰/۰۷	۸/۲	۰/۰۰۶	۰/۹
۴	مدت ازدواج	۰/۲۶	۰/۰۶		=۰/۱	۰/۴
۵	سن زن	۰/۲۵	۰/۰۶		-۰/۰۳	۰/۷

جدول شماره ۸ را به تحلیل چند متغیره گام به گام برای پیش بینی متغیر وابسته میزان رضایتمندی زناشویی (کل) در شهر فولادشهر اختصاص دادیم. ۴ متغیر سن زن، مدت ازدواج، تحصیلات و سرمایه اجتماعی توانستند ۱۲ درصد از تغییرات متغیر وابسته در شهر فولادشهر را پیش بینی کنند. مقدار بتا در متغیر سن زن و مدت ازدواج منفی است، یعنی با افزایش سن و مدت ازدواج زنان فولادشهریاز میزان رضایتمندی زناشویی آنان کاسته می‌شود.

جدول شماره ۸- تحلیل چند متغیره گام به گام برای پیش بینی متغیر وابسته میزان رضایتمندی زناشویی (کل) در شهر فولادشهر

گام	متغیر مستقل	R	R ²	F	Beta	سطح معنی داری
۱	سرمایه اجتماعی	۳۵/۵	۰/۱۲		۰/۰۸	۰/۰۸
۳	تحصیلات	۰/۳۲	۰/۱۰		۰/۱	۰/۰۴
۴	مدت ازدواج	۰/۳۱	۰/۰۹		=۰/۱	۰/۱
۵	سن زنان	۰/۳۰	۰/۰۸		-۰/۱	۰/۲

۶- بحث و نتیجه گیری

پژوهش انجام شده، به بررسی تاثیر عزت نفس بر میزان رضایتمندی زناشویی زنان با توجه به نقش شهر محل سکونت پرداخته است. همانگونه که ملاحظه گردید نتایج تحقیق در دو بخش آمار توصیفی و استنباطی ارائه شد. در بخش آمار توصیفی چنین نتایجی حاصل گردید که اکثر زنان در رده‌های سنی جوان و میانسال قرار داشتند. میانگین مدت ازدواج زنان در حدود چهارده سال و میانگین تعداد فرزندان دو نفر بود. زنان فولادشهری به طور کلی از میزان رضایتمندی بیشتری برخوردار بودند. از نظر میزان سرمایه اجتماعی هم زنان پاسخگو در حد متوسط قرار داشتند. اما در بخش دوم؛ یعنی آزمون فرضیات این نتایج به دست آمد.

فرضیه اول: بین شهر محل سکونت زنان با میزان رضایتمندی زناشویی آنان رابطه وجود دارد. همانگونه که ملاحظه گردید این فرضیه در سطح حداقل ۹۵ درصد اطمینان مورد تایید قرار گرفت. به طور کلی میانگین میزان رضایتمندی زناشویی کل در بین زنان ساکن فولادشهر بیشتر از زنان ساکن نجف آباد بود. بنابراین مشخص شد که محل سکونت بر میزان رضایتمندی زناشویی زنان تاثیر گذار است.

فرضیه دوم: بین سن و میزان رضایتمندی زناشویی زنان رابطه معنادار وجود دارد. فرضیه فوق نیز در سطح حداقل ۹۵ درصد اطمینان تایید شد. نتایج حاصل از آزمون این فرضیه با نتایج پژوهش پلنگ (۲۰۰۸) در ارتباط با اینکه هرچه سن زنان افزایش یابد میزان رضایتمندی زناشویی آنان کاهش می‌یابد، هماهنگی داشته و آن دیدگاه را که این فرضیه از آن استخراج شده تایید می‌کند. پژوهش مجیدی نیز این فرضیه را تایید کرده است.

فرضیه سوم: بین مدت ازدواج و میزان رضایتمندی زناشویی زنان رابطه معنادار وجود دارد. فرضیه فوق تایید شد. همچنین بیان شد که نتیجه حاصل از آزمون این فرضیه با نتیجه پژوهش پلنگ (۲۰۰۸)، فخرایی (۱۳۸۸) و مجیدی (۱۳۸۵) که همگی بر گرفته از دیدگاه چرخه زندگی هستند، هماهنگ است.

فرضیه چهارم: بین تحصیلات و میزان رضایتمندی زناشویی زنان رابطه معنادار وجود دارد. این فرضیه نیز در سطح ۹۵ درصد اطمینان تایید شد. نتیجه حاصل از آزمون این فرضیه با نتیجه پژوهش پلنگ (۲۰۰۸) مطابقت داشت.

فرضیه پنجم: بین میزان سرمایه اجتماعی و میزان رضایتمندی زناشویی زنان رابطه معنادار وجود دارد. فرضیه فوق نیز تایید شد. بالاترین میانگین رضایتمندی زناشویی، مربوط به زنان نجف آبادی است که میزان سرمایه اجتماعی بالایی دارند. کمترین میانگین رضایتمندی زناشویی نیز مربوط به زنان فولادشهری است که از سرمایه اجتماعی پایینی برخوردار هستند. بنابراین با افزایش میزان سرمایه اجتماعی، میزان رضایتمندی زناشویی شان نیز افزایش می‌یابد. الوانی (۱۳۹۰)، پورنعمت (۱۳۸۵)، فیلد (۱۳۸۵)، معافی (۱۳۸۶)، نرهای (۱۳۸۹) و مجیدی (۱۳۸۵) نیز در پژوهش‌های خود بر ارتباط معنادار میان این دو متغیر اشاره کرده‌اند.

تحلیل چند متغیره گام به گام برای پیش بینی متغیر وابسته میزان رضایتمندی زناشویی (کل) در شهر نجف آباد نشان داد که ۴ متغیر سن زن، تحصیلات، مدت ازدواج و سرمایه اجتماعی توانسته‌اند ۹ درصد از تغییرات متغیر وابسته رضایتمندی زناشویی (کل) را تبیین نمایند. پیش بینی متغیر وابسته میزان رضایتمندی زناشویی (کل) در شهر فولادشهر نیز نشان داد که ۴ متغیر سن زن، تحصیلات، مدت ازدواج و سرمایه اجتماعی توانستند ۱۲ درصد از تغییرات متغیر وابسته در شهر فولادشهر را پیش بینی کنند. نتایج کلی تحقیق نشان داد که با افزایش سن، مدت ازدواج و تعداد فرزندان میزان رضایتمندی زناشویی زنان کاهش می‌یابد. با افزایش سرمایه اجتماعی میزان رضایتمندی زناشویی زنان نیز افزایش می‌یابد.

منابع

- ۱- احمدی، حبیب (۱۳۸۴). جامعه‌شناسی انحرافات، تهران: انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
- ۲- ازکمپ و استوارت (۱۳۶۹). روانشناسی اجتماعی کاربردی. مترجم: فرهاد ماهر. مشهد: ناشر معاونت فرهنگی آستان قدس رضوی.
- ۳- اسکیدمور، ویلیام (۱۳۷۲). تفکر نظری در جامعه‌شناسی. مترجمان: علی محمد حاضری و دیگران. تهران: نشر سفیر. چاپ اول.

- ۴- اعزازی، شهلا (۱۳۷۶). جامعه شناسی خانواده خانواده با تاکید بر نقش، ساختار و کارکرد خانواده در دوران معاصر، تهران: انتشارات روشنگران و مطالعات زنان.
- ۵- الوانی، سیدمهدی. ناطق، تهمینه. فراچی، محمدمهدی. (۱۳۸۶). نقش سرمایه اجتماعی در توسعه مدیریت دانش سازمانی، فصلنامه علوم مدیریت ایران، شماره ۵، صص ۳۵-۷۰.
- ۶- امین بیدختی، علی اکبر. نظری، ماشالله، (۱۳۸۸). ارایه یک مدل نظری برای نهادینه سازی مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی جهت بهبود عملکرد اقتصادی، فصلنامه راهبرد یاس، شماره ۱۹.
- ۷- رنانی، محسن. دلیری، حسن، (۱۳۸۸). آیا سرمایه اجتماعی، واقعاً سرمایه است؟، فصلنامه راهبرد یاس، شماره ۱۹.
- ۸- الوانی، سید مهدی. شیروانی، علیرضا، (۱۳۹۰). سرمایه اجتماعی، اصل محوری توسعه، ماهنامه تدبیر، شماره ۱۴۷، ص ۲۷.
- ۹- الوانی، سید مهدی. سید نقوی، میر علی، (۱۳۹۰). سرمایه اجتماعی، مفاهیم و نظریه‌ها، فصلنامه مطالعات مدیریت، شماره ۳۳ و ۳۴.
- ۱۰- بیکر، واین، (۱۳۸۲). مدیریت و سرمایه اجتماعی، ترجمه؛ سیدمهدی الوانی و محمدرضا ربیعی، تهران، انتشارات سازمان مدیریت صنعتی.
- ۱۱- پورنعمت، آرش (۱۳۸۵). در رساله اش با عنوان بررسی رابطه سرمایه اجتماعی با میزان مشارکت سیاسی زنان. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شیراز.
- ۱۲- توسلی، محمود. نیاز، علی (۱۳۸۹). رویکردی به ارزیابی سرمایه اجتماعی در اقتصاد ایران، مجله برنامه و بودجه، شماره ۳.
- ۱۳- ترنر، جانان. اچ (۱۳۷۲). ساخت نظریه جامعه شناختی، ترجمه عبدالعلی لهسایی زاده، شیراز: انتشارات نوید.
- ۱۴- ثنایی، باقر (۱۳۸۶). مثلث سازی و مثلث‌های پاتولوژیک در مشاوره خانواده، مجموعه مقالات همایش سراسری مشاوره، سازمان بهزیستی کشور.

- ۱۵- جوادی یگانه، محمدرضا (۱۳۸۲). "رویکرد جامعه شناسانه انتخاب عقلانی"، مجله راهبرد فرهنگ، سال اول، شماره ۳.
- ۱۶- حفاظی طرقله، میترا و فیروزآبادی، علی و حق شناس، حسن (۱۳۸۵). "بررسی ارتباط بین اجزاء عشق و رضایتمندی زوجی"، مجله دانشگاه علوم پزشکی مازندران، دوره شانزدهم، شماره ۵۴. صص: ۹۹-۱۰۹.
- ۱۷- درویزه، زهرا و کهکی، فاطمه (۱۳۸۷). "بررسی رابطه ی سازگاری زناشویی و به زیستی روانی"، مطالعات زنان، سال ۶، شماره ۱. صص: ۹۱-۱۰۴.
- ۱۸- دهقانی، عبدالرحیم (۱۳۸۴). بررسی تاثیر سرمایه اقتصادی - اجتماعی - فرهنگی برخسونت شوهران علیه زنان در خانواده. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شیراز.
- ۱۹- رئیسی، طاهره (۱۳۸۸). بررسی رابطه سرمایه اجتماعی زنان و ساختار توزیع قدرت در خانواده نمونه مورد مطالعه: زنان ۵۰-۲۰ ساله شهر جیرفت. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شیراز.
- ۲۰- رحیمی نیک و اعظم (۱۳۷۳). *ثوری های نیاز و انگیزش*. تهران: انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی. چاپ اول.
- ۲۱- رضایی، سیدعابد (۱۳۸۷). "نقش سرمایه اجتماعی در مسیر شغلی"، فصلنامه عصر مدیریت، شماره هشتم. پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
- ۲۲- رنانی، محسن. دلیری، حسن (۱۳۸۸). "آیا سرمایه اجتماعی، واقعاً سرمایه است؟"، فصلنامه راهبرد یاس، شماره ۱۹.
- ۲۳- روزنبا، هایدی (۱۳۶۳). *خانواده به منزله ساختاری در مقابل جامعه*. ترجمه محمد صادق مهدوی. تهران: مرکز نشر دانشگاهی.
- ۲۴- ریاحی، محمد اسماعیل و همکاران (۱۳۸۶). "بررسی میزان رضایتمندی از رابطه زناشویی در زنان مراجعه کننده به مراکز بهداشتی درمانی شهر اراک"، فصلنامه حیات، سال ۹، شماره ۱۹، صص ۴۴-۵۱.

- ۲۵- ریتزر، جرج (۱۳۷۴). *نظریه جامعه شناسی در دوران معاصر*. مترجم: محسن ثلاثی. تهران: انتشارات علمی. چاپ دوم.
- ۲۶- سوری، علی. مهرگان، نادر (۱۳۸۶). "نقش سرمایه اجتماعی در تشکیل سرمایه انسانی"، *فصلنامه پژوهشنامه بازرگانی*، شماره ۴۲.
- ۲۷- سیف، سوسن و اسلامی معصومه (۱۳۸۶). "نقش باورهای ارتباطی در کارکرد خانواده و سازگاری زناشویی"، *فصلنامه مطالعات جوانان*، شماره ۱۱ و ۱۰، معاونت مطالعات و تحقیقات، مرکز چاپ، صص: ۹۹-۱۲۹.
- ۲۸- شفیعی کندجانی، علیرضا و آذر، ماهیار و جان بزرگی، مسعود و نوحی، سیما و حسینی، سید رضا (۱۳۸۶). "بررسی همبستگی آسیب شناسی روانی زنان و رضایت‌مندی زناشویی"، *دوماهنامه پژوهنده*، شماره ۶، صص: ۴۸۳-۴۹۰.
- ۲۹- صیدایی، سیداسکندر. معین آبادی، حسین. احمدی شاپورآبادی، محمدعلی (۱۳۸۸). "دیباچه‌ای بر سرمایه اجتماعی و رابطه آن با مؤلفه‌های توسعه اجتماعی در ایران"، *فصلنامه راهبرد یاس*، شماره ۱۹.
- ۳۰- عبدالله زاده، حسن. (۱۳۸۲). *بررسی رابطه بین صفات شخصیتی و رضایت زناشویی در زوج‌های شهر دامغان*، رساله کارشناسی ارشد بخش روانشناسی دانشگاه تبریز.
- ۳۱- عیدی خطیبی، رقیه. (۱۳۸۳). *مقایسه رضایت زناشویی در سبک‌های مختلف دل‌بستگی*، رساله کارشناسی ارشد بخش روانشناسی دانشگاه تبریز.
- ۳۲- فخرائی، سیروس (۱۳۸۸). *تبیین جامعه شناختی تعارضات همسران در خانواده‌های شهر شیراز*، رساله دکتری بخش جامعه شناسی دانشگاه شیراز.
- ۳۳- فیلد، جان، (۱۳۸۵)، "سرمایه اجتماعی"، ترجمه جلال منقی، تهران، موسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی.
- ۳۴- قلی پور، رحمت الله. مدهوشی، مهرداد. جعفریان، وحید (۱۳۸۷). "تحلیل رابطه و تاثیر سرمایه اجتماعی بر کارآفرینی سازمانی"، *فصلنامه فرهنگ مدیریت*، شماره ۱۷.

- ۳۵- کیم، فیلیپ. آلد ریچ، هارولد (۲۰۰۵). "سرمایه‌های اجتماعی و کارآفرینی"، مترجم خلیل حنیف، ماهنامه کار و جامعه، شماره ۱۰۸.
- ۳۶- کیوی، ریمون و کامپنهود، لوک وان (۱۳۸۲). روش تحقیق در علوم اجتماعی، ترجمه عبدالحسین نیک گهر، تهران: نشر توتیا.
- ۳۷- گروسی، سعیده. شبستری، شیما (۱۳۹۰). "بررسی رابطه سرمایه اجتماعی و سلامت روان در بین زنان سرپرست خانوار در شهر کرمان". مجله مطالعات اجتماعی ایران، دوره ۵ شماره ۱، بهار ۱۳۹۰.
- ۳۸- گلدنبرگ، ایرنه و گلدنبرگ، هربرت (۱۳۸۸). خانواده درمانی، ترجمه: حمیدرضا حسین شاهی برواتی، سیامک نقشبندی و الهام ارجمند، تهران: نشر روان.
- ۳۹- مرادی، گلمراد (۱۳۸۵). بررسی عوامل اقتصادی - اجتماعی مرتبط با کیفیت سلامت روانی مهاجران، رساله کارشناسی ارشد بخش جامعه‌شناسی دانشگاه شیراز.
- ۴۰- مازلو و ابراهام (۱۳۷۱). به سوی روانشناسی بودن. مترجم: احمد رضوانی. مشهد: انتشارات معاونت فرهنگی آستان قدس رضوی. چاپ اول.
- ۴۱- مجیدی، مریم (۱۳۸۵). بررسی عوامل اقتصادی - اجتماعی مرتبط با رضایتمندی زناشویی مهاجرین در مناطق نفت خیز جنوب، رساله کارشناسی ارشد بخش جامعه‌شناسی دانشگاه شیراز. پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
- ۴۲- محمدی، منیژه (۱۳۸۶). بررسی زمینه‌های جمعیتی اجتماعی اقتصادی و روانشناختی مرتبط با بهزیستی ذهنی سالمندان شهر تبریز، رساله کارشناسی ارشد بخش جامعه‌شناسی دانشگاه شیراز.
- ۴۳- مقصودی، سوده. معیدفر، سعید. توکل، محمد (۱۳۹۰). "بررسی جامعه‌شناختی رابطه سرمایه اجتماعی و رضایت زناشویی در زوجین شهر کرمان". مجله مطالعات اجتماعی ایران، دوره ۵ شماره ۱، بهار ۱۳۹۰.
- ۴۴- ملتفت، حسین (۱۳۸۱). بررسی عوامل موثر بر گرایش زوجین به طلاق در شهرستان

د/ر/ب. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شیراز.

۴۵- معافی، اعظم (۱۳۸۶). بررسی رابطه سرمایه اجتماعی و احساس آنومی در میان زنان: مطالعه موردی زنان شاغل و خانه دار ساکن در شهر کرمان. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شیراز.

۴۶- میشل، آندره (۱۳۵۴). *جامعه شناسی خانواده و ازدواج*. ترجمه فرنگیس اردلان. تهران: دانشکده علوم اجتماعی و تعاون دانشگاه تهران.

۴۷- نرهای، نرجس (۱۳۸۹). بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و نگرش به نابرابری جنسیتی مطالعه موردی زنان بالای ۲۰ سال شهر شیراز. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شیراز.

۴۸- ورسلی، پتر (۱۳۷۳). *جامعه شناسی مدرن*. ترجمه حسن پویان. تهران: چاپخش.

49-Baron, R. A. and Markman, G. D. (2003). "Beyond social capital: The role of entrepreneurs' social competence in their financial success". *Journal of Business Venturing*, 18: 41-60 .

50-Batjargal, B. (2007), " Internet entrepreneurship: social capital, human capital, and performance of internet ventures in china", *research policy*, vol. 36, pp. 605-618 .

51-Bell. D (2001), "An introduction to cybercultures" ,*London and New York*, Routledge .

52-Bell, D. Valentin . G (1997), "consuming geografies: We are where we aet", *London*, Routledge .

53-Butzer,Bethany and Campbell ,Loren(2008). " Adult attachment,sexual satisfaction and relationship satisfaction:a study of married couples,personalrelationships". *Personal relationships*. No. 15:141-154 .

54-Granoyetter, M. S. (1973). "The strength of weak ties" . *American Journal of Sociology*, 78:1360-80 .

55-Cohen,Orna,Geron,Yael and Farchi,Alva(2009). "Marital quality and global well-being among older adult Israeli couples in enduring marriages". *The American journal of family therapy* .,No. 37:299-317 .

56-Coleman, J. S. (1988), "Social capital in the creation of human capital", *American Journal of Sociology*, P. 95 .

57-Davidsson, P. and Honig, B. (2003). "The role of social and human capital among nascent entrepreneurs" . *Journal of Business Venturing*, 18: 301-31 .

- 58-DeHart ,Tracy, Tennen ,Howard, Armeli, Stephen, Todd ,Michael, Affleck, Glenn(2008). Drinking to regulate negative romantic relationship interactions: The moderating role of self-esteem,*Journal of Experimental Social Psychology*, 44 :527-538 .
- 59-Diener,Estephan (2000). "Subjective well-being:the science of happiness and a proposal for a national index",*American psychologist*. ,No. 55:34-43 .
- 60-Diener,E. ,Emmons,A. ,LORSON,j. , &Griffin,S. (1985). " The satisfaction with life scale". *Journal of personality assessment*., No. 49:71-75 .
- 61-Edalati, Ali and Redzuan ,Ma'rof(2010). "A review: dominance, marital satisfaction and female aggression", *Journal of social sciences* . ,No. 6: 162-166 .
- 62-Fernandes,CarmenLuiza(2007). "Marital satisfaction and depression:a replication of the marital discord model in a latinosample",*Family process*,Vol. 46,No. 4:485-498 .
- 63-Field , J. (2003). "Social Capital" ,Rutledge Taylor & Francis Group, *London and New York* .
- 64-Fukuyama, F. (1999), "Social Capital and Civil Society", The Institute of Public Policy ,George Mason University .
- 65-Guo, X. et al, (2010). "Strong Tie ,Weak Tie and Entrepreneurial Opportunity Recognition:The Theory and Testing by Chinese Entrepreneur Data". *DongbeiUniverstiy of Finance &Economics Dalian, PRC* .
- 66-Hollist, S. Cody,B. Miller,Richards,G. Falceto,Olga
- 67-Kaplan, Mand J. E. Maddux(2002). "Goals and marital satisfaction: Perceived support for personal goals and collective efficacy for collective goals". *Psychol.* ,No. 21: 157-164 .
- 68-Klein,David M & James M White(2002). "Marital problems and marital satisfaction,an examination of a Brazilian sample". *Marriage and family therapy programe* .
- 69-Lee,Soonja,Choi(1999). *Marital Satisfaction factors for Korean-Americans*. PH. D dissertation of the school of education of Andrews university, U. S. A .
- 70-Lin, N. , Ensel, W. , Vaughn, J. , (1981 .)“Social resources and strength of ties: Structural factors in occupational status attainment”. *American Sociological Review*. 46(4):393-405 .
- 71-Luo,Shanhong,Chen,Hao,Yue,Guoan,Zhang,Guangjian,Zhaoyang,Ruixue Danxu(2008). "Predicting marital satisfaction from self,partner and couple characteristics:is it me,you or us?" *Journal of personality*,Vol. 76,No. 5:1232-1266 .

- 72-Marie, D &Saparito, P , (2006). "Social Capital, Cognition, and Entrepreneurial Opportunities: A Theoretical Framework". 1042-2587 . by *Baylor University* .
- 73-Marigold ,Denise, Holmes, John, Ros, Michael(2010). Fostering relationship resilience: An intervention for low self-esteem individuals,*Journal of Experimental Social Psychology* ,46 :624–630 .
- 74-McMullina ,Julie, Cairney, John(2004). Self-esteem and the intersection of age, class, and gender, *Journal of Aging Studies*. ,18: 75–90 .
- 75-Minnotte,Krista ,Lyne ,Mannon, Susan E , Stevens, Daphne Pedersen and Kiger,Gary (2008). "Does it take a village to make a marriage?exploring the relationships between community and marital satisfaction". *Sociological focus*., 41: Proquest social science journals,p. g. 119 .
- 76-Murray ,Sandra, Leder ,Sadie, MacGregor, Jennifer, Holmes, John , Pinkus, Rebecca(2009). Becoming irreplaceable: How comparisons to the partner's alternatives differentially affect low and high self-esteem people,*Journal of Experimental Social Psychology* ,45: 1180–1191 .
- 77-Narayan,D&Cassidi,M. (2001). "A Dimensional Approach to Measuring Social Capital :Development and Validation of a Social Capital Inventory". *Current Sociology* ,Vol. 49(2): 59–102 .
- 78-Peleg,Ora(2008). "The relation between differentiation of self and marital satisfaction:what can be learned from married people over the course of life?". *Theamerican journal of family therapy*., Vol. 36:388-401 .
- 79-Putnam, R. , (2000). "Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community". *New York: Simon and Schuster* .
- 80-Ruef, M. , Aldrich, H. E. , and Carter, N. M. (2003). "The structure of founding teams: Homophily, strong ties, and isolation among US entrepreneurs" . *American Sociological Review*, 68: 195-222 .
- 81-Seibert, S. Kraimer. M; Linden, Robert (2001). "A Social Capital Theory of Career Success" . *Academy of Management Journal* ,Vol. 44. No2 .
- 82-Seetharaman, A. , Sooria, H,H,B,Z . andSaravanan, A. S. (2002), "Intellectual capital accounting and Reporting in the knowledge economy", *Journal of Intellectual capital* ,vol. 3 No. 2, pp. 128-148 .
- 83-Schuller, T. (2007),"Reflection on The Use Social Capital", *Review of Social Economy* ,Vol. Lxv, No. 1 .
- 84-Solow . R. M, (2000),"Notes on Social Capital and Economic Performance. In: Dasgupta P, Serageldin I (Eds), *Social Capital: A Multifaceted Perspective*". The World Bank, Washington DC, pp 6–10 .

- 85-Sullivan J, P, H. and Sullivan S, P, H. (2000),"Valuing intangible companies : an intellectual capital approach", *Journal of Intellectual capital*, Vol. 1 No. 4, pp. 328-340 .
- 86-Woolcock, Michael, (1998),"Social Capital and Economic Development: Toward a Theoretical Synthesis and Policy Framework", *Theory and Society*, 27(2), pp. 151–208 .
- 87-Ozgen, E. &Baron(2006)," *Social source of information in opportunity recognition: effect of mentors, hndustry networks and professional forums*", *Journal of Business Venturing*, Volume 22, Pages174-192

شرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتمال جامع علوم انسانی